

### Аннотація

*Пилавская Л. М. Заранее не обещанное укрывательство преступления, преступника и последствий преступления как один из видов причастности к преступлению. – Статья.*

В статье рассмотрено понятие прикосновенности к преступлению и выделены его четыре вида причастности. Проанализировано заранее не обещанное укрывательство преступления, преступника и последствий преступления, рассмотрены особенности данного вида причастности, определены объект, объективная сторона, субъект и субъективная сторона деяния, образующие данный вид причастности к преступлению.

*Ключевые слова:* причастность к преступлению, заранее не обещанное укрывательство преступления, преступника и последствий преступления, объект, объективная сторона, субъект и субъективная сторона преступления.

### Summary

*Pilavska L. M. Not promised concealment of the crime, criminal and consequences of a crime as a type of involvement in the criminal act. – Article.*

In the article the definition of the concealment to the crime and four types of this kind of concealment are reviewed. Not promised concealment of crime, criminal and consequences of the crime were analyzed, peculiarities of this type of involvement to the crime were reviewed, object, objective side, subject and subjective side of this type of involvement to the crime were determined.

*Key words:* involvement to the crime, not promised concealment of the crime, criminal and consequences of the crime, object, objective side, subject, subjective side of the crime.

УДК 347.963:659.3

*І. О. Билиця*

## ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

**Постановка проблеми.** В основу організації прокурорської діяльності покладені інформаційні процеси, пов'язані зі створенням, поширенням (передаванням), зберіганням, використанням й знищенням інформації, обумовленої компетенцією органів прокуратури. Оприлюднення поточної та підсумкової інформації про діяльність органів прокуратури має системний характер, вона підлягає постійному накопиченню й оновленню, а з окремих напрямків така діяльність має взагалі заздальгідь плануватися. Підвищення авторитету органів прокуратури, суспільної правосвідомості та правової культури потребує дальшого удосконалення взаємодії прокурорів із засобами масової інформації (далі – ЗМІ), налагодження і підтримання з ними ділових зв'язків та контактів на загальнодержавному, регіональному, місцевому рівнях. При цьому поведінка прокурорського працівника має бути не тільки етичною, а й оцінюватись з позицій моралі та соціальної справедливості.

**Мета дослідження.** Мета написання даної статті – безпосереднє визначення можливих аспектів удосконалення взаємодії органів прокуратури з засобами масової інформації з урахуванням основних моральних засад і принципів, якими повинні керуватися прокурори.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій,** в яких започатковано розв'язання даної проблеми. У цілому проблематикою взаємодії органів прокуратури, в тому числі із засобами масової інформації, в різних аспектах досліджувалася такими українськими вченими, як І. Арістов, І. Бачило, К. Белякова, Г. Виноградова,

В. Долежан, М. Косюта, А. Марущак, М. Рассолова, В. Речицький, В. Серьогін, В. Сідак, Г. Серета, В. Сухонос, О. Толочко, М. Швець та інші.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Інформація сьогодні являється одним з найбільш важливих факторів, що впливають на формування суспільної думки в двадцять першому столітті. Тому кожна людина без винятку повинна мати можливість користуватися інформацією задля задоволення своїх потреб. Вільний доступ до інформації створює так зване «інформаційне суспільство», яке стимулює в кожній людині розвиток таких демократичних цінностей, як обмін інформацією та знаннями, взаємна терпимість і повага до особливостей інших людей [1].

Діяльність органів прокуратури у цій сфері закріплена у статті 51-1 чинного Закону України «Про прокуратуру», в якій йдеться про те, що прокурори Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, міські, районні, міжрайонні, районні в містах, а також інші прокурори на відкритому пленарному засіданні відповідної ради, на яке запрошуються представники засобів масової інформації, не менш як двічі на рік інформують населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці про стан законності, заходи щодо її зміцнення та результати діяльності на відповідній території [2].

З метою реалізації права кожного громадянина на доступ до інформації органи прокуратури шляхом систематичного та оперативного її оприлюднення та надання інформації за запитами повинні забезпечувати доступ до публічної інформації, що знаходиться у володінні органів прокуратури України та становить суспільний інтерес. Під публічною інформацією розуміється, інформація відображена та задокументована будь-якими засобами на будь-яких носіях, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації (ст. 1 Закону України «Про доступ до публічної інформації») [3].

В інформаційних процесах, які покладені в основу прокурорської діяльності, слід виділяти інформацію, яка надходить із зовнішнього середовища і призначена для виконання прокурором визначених ст. 121 Конституції України, ст. 5 Закону України від 5 листопада 1991 р. «Про прокуратуру» функцій, а саме: 1) первинно створювану інформацію, тобто: а) відомості, що формуються на базі безпосередньо одержаних даних про події та явища в усіх сферах суспільного життя, які характеризують стан законності і заходи щодо її забезпечення; б) відомості довідкового та організаційно-розпорядчого характеру, які створюються безпосередньо в органах прокуратури і мають управлінський характер;

2) вторинну інформацію (аналітичні висновки) прокурор одержує в результаті обробки сукупності первинної інформації і використовує її у якості підстав та приводів для перевірки виконання законів (ч. 2 ст. 19 Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року) та застосування адекватних повноважень. Слід також врахувати, що в процесі керівництва органами прокуратури Генеральний прокурор України видає накази і розпорядження. Затверджує інструкції та положення, за допомогою яких регулюються службові відносини всередині Генеральної прокуратури і прокурорської системи в цілому [4].

Так, одержання громадянами об'єктивної інформації про діяльність органів прокуратури є одним із загально визнаних стандартів демократичної держави, при цьому особливого значення набуває не лише їх інформаційна обізнаність, а також налагодження «зворотного зв'язку» з населенням, який є індикатором довіри до органів прокуратури загалом і до кожного її працівника зокрема.

Основними принципами інформаційної діяльності органів прокуратури відповідно до законів у сфері інформаційних відносин, Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року, а саме ст. 6, в якій зазначається, що органи прокуратури України діють гласно, інформують державні органи влади, громадськість про стан законності та заходи щодо її зміцнення, наказу Генерального прокурора України від 14 липня 2006 року № 11гн «Про організацію роботи органів прокуратури України з реалізації принципу гласності» [5], інших організаційно-розпорядчих документів Генеральної прокуратури України, є оперативність надання інформації, її достовірність, відкритість, додержання конституційних прав громадян щодо недоторканності приватного життя, нерозголошення відомостей, що містять державну чи будь-яку іншу таємницю або конфіденційну інформацію, стосовно яких встановлено особливий порядок охорони.

Так, у ст. 8 Закону «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року дається перелік інформації, що може бути таємницею; у ст. 60 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року до банківської таємниці відносять: відомості про стан рахунків клієнтів; фінансово-економічний стан клієнтів; коди, що використовуються банками для захисту інформації, тощо; у ст. ст. 39–40 Закону України «Основ законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 року дається перелік медичної конфіденційної інформації, що захищається законом; у ст. 6 Закону України «Про психіатричну допомогу» від 22 лютого 2000 року говориться про збереження і дотримання умов, що гарантують конфіденційність відомостей про стан психічного здоров'я особи та надання їй психіатричної допомоги. Діють й інші акти, які обмежують перелік відомостей, що можуть бути оприлюднені [6].

Важливим принципом співпраці прокурорів із засобами масової інформації є взаєморозуміння і довіра. Разом з цим необхідно врахувати, що популярність окремих медіа у багатьох випадках залежить від винятковості інформації та оперативності її одержання, у зв'язку з чим журналісти нерідко намагаються здобути цікаву для них інформацію будь-якими способами, навіть використовувати певні психологічні прийоми.

Тому працівник прокуратури у будь-якому випадку повинен з повагою ставитися до діяльності представників засобів масової інформації щодо висвітлення роботи органів прокуратури, а також сприяти їм в отриманні достовірної інформації в установленому законом порядку. Утримуватися від офіційних висловлювань, міркувань та оцінок з питань, розгляд яких не належить до його компетенції. Дотримуватися етики публічних виступів і вимог щодо надання службової та конфіденційної інформації [7].

При організації взаємодії необхідно врахувати, що ЗМІ можуть бути у приватній, комунальній, державній власності. Саме державні і комунальні ЗМІ виконують публічну функцію з інформування населення про зміст та особливості політи-

ки, яка проводиться засновниками. Приватні ЗМІ, створені з комерційною чи політичною метою, не завжди відзначаються об'єктивністю у висвітленні подій. Часто з боку представників ЗМІ здійснюється перекручування відомостей, наданих органами прокуратури, що загалом негативно впливає на авторитет прокуратури як державного органу.

Разом з тим активізація зв'язків з пресою і електронними ЗМІ останнім часом значно зміцнила авторитет прокуратури, підвищила рівень довіри до неї, сприяє висвітленню ролі прокурорів у забезпеченні захисту інтересів громадян і держави, зміцненню режиму законності і правопорядку, запобіганню правопорушенням, впливає на формування громадської думки про її діяльність, виховує повагу до закону.

Особливу увагу слід звернути на дачу інтерв'ю журналістові. До цього повинен відбутися копіткий процес підготовки як самого інформаційного матеріалу, так і морально-психологічного стану працівника прокуратури.

Перш за все працівник прокуратури повинен підготувати інформацію, яку він буде надавати ЗМІ. Вона повинна в обов'язковому порядку бути як достовірною, так і своєчасною та нести інформаційний характер. Під час підготовки до інтерв'ю потрібно скласти план виступу, для того щоб сам виступ мав логічну послідовність і був легким для сприйняття громадськістю. У проекті тексту інтерв'ю потрібно утримуватися від використання професійних виразів, скорочень фраз, висловів, які мають двоякий зміст або можуть бути незрозумілими для звичайного громадянина, адже кінцевим споживачем даної інформації буде звичайна пересічна людина. Працівник прокуратури повинен розуміти, що дана ним інформація буде розцінюватися суспільством як офіційна позиція прокуратури з представленого ним питання.

Після того як текст інтерв'ю буде готовий, непотрібно забувати і про зовнішній вигляд. Кожен працівник прокуратури повинен дотримуватися ділового стилю одягу, який відрізняється офіційністю, стриманістю та акуратністю. Але краще за все інтерв'ю давати у форменому одязі, цим самим буде підвищуватись довіра до доповідача серед громадськості.

Під час інтерв'ю працівнику прокуратури не потрібно хвилюватись, для того щоб не розгубитися. Якщо журналіст буде задавати питання, що не відповідають предмету даного виступу і вимагають висловлення власної думки чи міркувань, потрібно утриматися від надання власної оцінки даної проблеми, відповісти, опираючись на факти, що можуть бути висвітлені серед громадськості. Якщо ж питання не належать до його професійної компетенції відповідно до розподілу обов'язків в прокуратурі, тоді потрібно відповісти, що він не є компетентним в даній справі і з цим питанням потрібно звернутися до іншого працівника прокуратури або до керівника даного органу. Як зазначалося раніше, працівник прокуратури має розуміти, що представлена ним інформація в ЗМІ може розцінюватись громадськістю як офіційна позиція прокуратури з даного питання.

Але, як свідчить повсякденна практика, органи прокуратури не завжди діють оперативно при наданні інформації, яка становить суспільний інтерес, або, навпаки, проявляють зайвий поспіх в оприлюдненні матеріалів прокурорсько-слідчої діяльності. Трапляються випадки несвоечасного реагування працівників прокуратури на публікації та репортажі, які стосуються соціального захисту населення,

порушення конституційних прав громадян, а також прав та свобод осіб, які неспроможні через фізичний чи матеріальний стан, похилий вік або з інших поважних причин самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права і свободи, а також осіб, які потребують державної підтримки і допомоги [8].

Також хотілося би зазначити, що на сьогоднішній день при Генеральній прокуратурі України створений і діє відділ зв'язків із засобами масової інформації Генеральної прокуратури України, а також прес-центр, а при обласних прокурорах діють прес-секретарі.

На прес-службу Генеральної прокуратури України покладаються такі обов'язки:

- забезпечити проведення єдиної інформаційної політики органів прокуратури, координувати роботу прес-секретарів прокурорів областей та прирівняних до них, надавати їм організаційно-методичну допомогу в реалізації принципу гласності в діяльності органів прокуратури;

- у взаємодії з управлінням правового та методичного забезпечення до 15 січня та 15 липня готувати вичерпний перелік законів та підзаконних актів, які містять будь-які обмеження щодо поширення інформації, доводити його до відома всіх оперативних працівників органів прокуратури.

Недопущення таких помилок, правильна побудова роботи щодо взаємодії зі ЗМІ, своєчасне реагування на критичні публікації, повідомлення про роботу органів прокуратури, а також порушення конституційних прав громадян, – усе це має допомогти при побудові ряду організаційних заходів по співпраці зі ЗМІ, які позитивно відбиваються на практиці, зокрема в роботі органів прокуратури.

Так, на наш погляд, необхідно визначити та закріпити в організаційно-розпорядчих документах схему взаємодії органів прокуратури (на всіх рівнях) та ЗМІ. Це, насамперед, процедура та періодичність надання інформації, обов'язки працівників прокуратури, які здійснюють взаємодію зі мас-медіа. Права та обов'язки сторін взаємодії, порядок запиту та надання інформації можуть бути також закріплені в угодах про співпрацю між органами прокуратури та ЗМІ.

Важливим питанням також залишається планування підготовки матеріалів для ЗМІ та заходів за участю їх представників.

У планах мають відображатися конкретні заходи (підготовка матеріалів для публікації, проведення прес-конференцій, брифінгів тощо), строки їх проведення, вказуватись службові особи органів прокуратури, відповідальні за підготовку необхідних матеріалів. При цьому необхідно врахувати вимоги наказу Генерального прокурора України «Про організацію роботи органів прокуратури України з реалізації принципу гласності»: з приводу щоденного опрацювання публікацій та виступів в ЗМІ, інформації, що стосується діяльності органів прокуратури та її посадових осіб, інших правоохоронних органів, які містять повідомлення про злочини та інші порушення закону, і доведення їх змісту до відома керівників прокуратур; щодо систематизації і розміщення новин у відповідних рубриках та розділах на WEB-сайтах органів прокуратури.

Важливою складовою роботи щодо взаємодії зі ЗМІ є створення банку аналітичної та статистичної інформації, матеріалів про результати прокурорських перевірок, обвинувальних висновків з резонансних кримінальних справ, фотографій,

відеозаписів, які б могли бути використані в подальшому під час підготовки матеріалів для ЗМІ [9].

Отже, сучасна діяльність прокуратури потребує гласності, тобто певної взаємодії зі ЗМІ, з метою розповсюдження інформації, формування позитивної думки щодо вжитих органами прокуратури заходів, спрямованих на забезпечення законності і правопорядку, що викликає у людей почуття захищеності і довіри до працівників прокуратури.

**Висновки.** Таким чином, з метою удосконалення взаємодії органів прокуратури зі ЗМІ необхідно:

– суворо виконувати вимоги щодо організації та здійснення цього напрямку діяльності, закріплені Конституцією України, законами, які регламентують інформаційну діяльність, організаційно-розпорядчими актами Генеральної прокуратури України;

– здійснювати таку діяльність на плановій основі з урахуванням стану законності, результатів роботи органів прокуратури, наявних ЗМІ та їх можливостей;

– забезпечувати взаємодію зі ЗМІ з урахуванням етичних норм поведінки працівників прокуратури України;

– забезпечувати взаємодію зі ЗМІ на конструктивній та довготривалій основі;

– здійснювати діяльність з висвітлення інформації без перекручування певних відомостей, тобто відображати достовірну інформацію;

– постійно удосконалювати форми і методи цієї діяльності з метою підвищення авторитету органів прокуратури, створення позитивного образу прокурорських працівників

Необхідно пам'ятати, що досконала взаємодія органів прокуратури і ЗМІ, насамперед, сприяє підвищенню довіри громадян до органів прокуратури.

### Література

1. Окинавская хартия глобального информационного общества : Принята 22 июля 2000 года лидерами стран Большой Восьмерки / Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.nbuv.gov.ua/law/00\\_gio.html](http://www.nbuv.gov.ua/law/00_gio.html).
2. Про прокуратуру : Закон України від 5 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 793.
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 // Відомості Верховної Ради України – 2011. – № 32. – Ст. 1491.
4. Мурашин Г. Правові акти прокуратури України: деякі сучасні аспекти їх підготовки і застосування / Г. Мурашин, О. Мурашин // Вісник Національної академії прокуратури України – 2008. – № 1. – С. 15–21.
5. Про організацію роботи з розгляду і вирішення звернень та особистого прийому в органах прокуратури України : Наказ Генерального прокурора України № 11 гн від 14.07.2006 року // Офіційний інтернет-портал Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?\\_m=publications&\\_t=rec&id=94102](http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102).
6. Селіванов А. Конституційна реформа не може оминати прокуратуру / А. Селіванов // Вісник прокуратури. – 2003. – № 8. – С. 11–15.
7. Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури: схвалений всеукраїнською конференцією працівників прокуратури від 28.11.2012 року і затверджений Наказом Генерального прокурора України № 123 від 28.11.2012 року // Офіційний інтернет-портал Генеральної прокуратури України.

8. Про усунення недоліків при реалізації принципу гласності : Лист Генерального прокурора України від 27.02.2012 № 24-5-12 окв-146 // Офіційний інтернет-портал Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://www.gp.gov.ua/ua/iopd.html?\\_m=publications&t=rec&id=94103](http://www.gp.gov.ua/ua/iopd.html?_m=publications&t=rec&id=94103).
9. Галкін О. Інформаційна діяльність органів прокуратури як засіб запобігання та протидії корупції у сфері охорони довкілля // Вісник прокуратури України. – 2012. – № 3. – С. 14–19.

#### Анотація

**Билиця І. О. Взаємодія органів прокуратури із засобами масової інформації.** – Стаття.

Стаття присвячена проблемі організації співпраці між органами прокуратури та засобами масової інформації з урахуванням етичних норм. Автор обґрунтовує необхідність удосконалення в даній сфері, адже це допоможе правильно інформувати суспільство про діяльність цього органу, цим самим підвищуватиме авторитет прокуратури серед пересічних громадян.

*Ключові слова:* прокуратура, засоби масової інформації, інформація, інтерв'ю, публічна інформація.

#### Аннотация

**Билица И. О. Взаимодействие органов прокуратуры со средствами массовой информации.** – Статья.

Статья посвящена проблеме организации сотрудничества между органами прокуратуры и средствами массовой информации с учетом этических норм. Автор обосновывает необходимость совершенствования в данной сфере, ведь это поможет правильно информировать общество о деятельности этого органа, повышать авторитет прокуратуры среди рядовых граждан.

*Ключевые слова:* прокуратура, средства массовой информации, информация, интервью, публичная информация.

#### Summary

**Bylytsya I. O. Interaction of the Office of Public Prosecutor with the media.** – Article.

The article deals with the cooperation between the prosecutors and the media considering ethics. The author justifies the need for improvement in this area, as this will help to inform the public about the activities of the body, thereby, increase the credibility of prosecution among ordinary citizens.

*Key words:* prosecutor, the media, information, interview, public information.